

ERDÉLYI MUNKÁS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 20 KOR., FÉLÉVRE 10 KOR., NEGYEDÉVRE 5 KOR. EGYES SZÁM ÁRA 50 FILLÉR

ERDÉLYRÉSZI SZOCIALISTA PÁRT
HIVATALOS KÖZLÖNYE
MEGJELENIK MINDENSZOMBATON

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁRT, MATYÁS KIRÁLY-TÉR
9. SZÁM. ☐ TELEFONSZÁM: 13-34.

Kik a bűnösök?

E lap hasábjain számtalanszor vádat emeltünk a magyar oligarcha-uralom ellen, a világháború eseményeiért őket tettük felelőssé. Hogy mennyire igazunk volt, a legjobban bizonyítják azok az akták, amelyek sikerült a bécsi külügyminisztérium légmentesen elzárt szekrényeiből napvilágra hozni. Ezek az akták bizonyítják, hogy a ma még Budapesten székelő keresztényszocialista kormány vezérei elsősorban bűnösök a lefolyt vérengzésért. Kiderült, hogy Rakovszky István, Szmracsányi és Haller urék igen közel álltak a bécsi udvarhoz és Berchtoldhoz, az akkori külügyminiszterhez, mint fő háborús uszítókhoz. Ezeknek az inspirálására interpelláltak és izgattak folyton a Balkán-államok ellen a magyar parlamentben.

Ezek az urak most félnek a felelősségre vonástól és hogy a figyelmet saját bűnükre eltereljék, pogromot és szocialista üldözést rendeznek. Torkukszakadtából ordítják a magyar paraszt fülébe, hogy ők keresztény Magyarországot akarnak. A pesti keresztényszocialistáknak most az egyszer nem fog sikerülni a trükk, a bűnösségükről a világsajtó lerántotta a leplet. A „Berliner Tageblatt“ ismerteti az 1914. évi közös miniszteri tanácskozás jegyzőkönyveit. Ezekből a jegyzőkönyvekből kitűnik, hogy a szerb hadüzenetet az osztrák-magyar diplomácia idézte elő. Ebben a kérdésben érdekes a budapesti szociáldemokrata röpiratok leleplezése, amelyet az alábbi sorokban szó szerint ismertünk.

„Az osztrák külügyi hivatal — mely a háború keletkezésének előzményeiről már több okiratot tett közzé — ma újabb érdekes diplomáciai okmányokat közöl a nyilvánossággal. Az okmányok sorát megnyitja egy emlékirat, amelyet a volt közös külügyminisztérium küldött el 1914 július 7-én a volt német császárnak. Az emlékirat utal a fölöttébb veszedelmes külpolitikai helyzetre, *sajnálja a bolgár szövetséget*, hogy Romániát eltérítse az orosz birodalomhoz való közeledéstől. Parancsoló szükség, hogy szétszakítsák azokat a fonalakat, amelyeket a monarchia ellenségei Ausztria-Magyarország körül szőnek. Erre az emlékiratra Berlinből július 14-én érkezett válasz. A volt német császár, kifejezte készségét, hogy közreműködik ama Balkán-szövetség meghiusításában, amelyet Oroszország tervezett a monarchia ellen. A német császár kilátásba helyezte a németek támogatását Szerbia elleni akció esetére, de egyidejűleg Zimmermann német

államtitkár azt tanácsolta a monarchia berlini nagykövetének, hogy ne szabjanak lealázó föltételeket Szerbiának. A német kancellárnak és a monarchia berlini nagykövetének, Szögyény-Marich Lászlónak az volt a nézete, hogy haladéktalanul *föl kell lépni Szerbia ellen*. Ebben az ügyben megindultak a diplomáciai tárgyalások s július 7-én közös minisztertanács volt. Gróf Berchtold, akkori külügyminiszter az erélyes akció mellett volt, ugyszintén Stürgkh miniszterelnök, Bilinszky közös pénzügyminiszter és Krobotin hadügyminiszter is. Gróf Tisza István magyar miniszterelnök ellenben ajánlotta, hogy *a háborús akciótól egyelőre tartózkodjanak*, mert a nemzetközi helyzetet nem tartotta elég kedvezőnek. Berchtold gróf ezzel szemben hangsúlyozta, hogy nincs idő kedvezőbb helyzet bevéására, mert ellenséges oldalról előkészítik a döntő háborút a monarchia ellen.

A július 19-én tartott minisztertanácsban megállapították a Szerbiához intézendő jegyzék végleges szövegét. Gróf Berchtold külügyminiszter megállapította a teljes egyetértést valamennyi kérdésre nézve. — *Tisza ugyanis közben letett háborús aggályairól*, mindazonáltal az ő javaslatára elhatározták, hogy nyomban a háború megindításakor a hatalmakkal közölni fogják, hogy *a monarchia nem visel hódító háborút* és Szerbia bekebelezését nem óhajtja. Berchtold gróf már az ultimátum átadása előtt számított arra, hogy *Olaszország kompenzációs követelésekkel fog föllépni* és utasította a római nagykövetet, hogy ilyen követelésekkel szemben milyen álláspontot foglaljon el.

Szögyény nagykövet Berchtold külügyminiszterhez július 21-én levelet intézett, amelyet most szintén nyilvánosságra hoznak. Ez végleg eldönti azt a vitás kérdést, vajjon Németországnak volt-e része a Szerbiához küldött ultimátum megszüvegezésében. Kitűnik, hogy a német kormány 24 órával előbb tudta meg azt, mint a többi hatalmak, tehát módjában volt azokon változtatni. Csak amikor Németország beleegyezett, közölték azt a többi nagyhatalom kormányaival.

A magyar klerikálisok ahelyett, hogy bűnösségük tudatában magukba szállnának, háború után is szítják a felekezeti harcot, nekik nem volt elég a vérengzésből. A diplomáciai akták, azt hisszük, rövidesen világosságot fognak deríteni abban, hogy kik a bűnösök?

Hová megyünk?

Ez a címe annak a cikknek, amelyet Goga írt a „Renasterea Română“ e hó 8-án megjelent számában. Mi is azt kérdezzük, amit Goga kérdez: *hová megyünk és mi lesz velünk*; de a kérdésünkre senkitől választ nem kapunk, aminthogy Goga sem kaphat. Minden szavunk, akár csak a pusztába élnénk, hiába hangzik el. Aki a sorok között olvasni tud, az észreveheti Goga ijedtségét; ő nemcsak politikus, de költő és író is, nagyon jól tudja, hogy úgy, ahogy van, nem jól van.

Igy látja a helyzetet Goga, a minden ízében nacionalista. Mi, szocialisták: nem vagyunk nacionalisták és egyik nemzettel szemben sem vagyunk elfogultak, mi vagyunk a leghivatottabbak arra, hogy véleményt mondjunk a nagy pörben. Nem késnénk egy pillanatra sem az őszinte és becsületes véleménynyilvánítástól, ha a cenzor nem állna a hátunk mögött. De így csak hallgatunk, várjuk nyugodtan, hideg vérrrel azt az időt, amikor mi is szóhoz juthatunk. Azt hisszük, hogy már nem soká késhet az az idő, amikor mi is szóhoz fogunk jutni. Sok mondanivalónk van és beszélni fogunk, akár tetszik az másoknak, akár nem.

Lássuk, mit mond Goga az új kormány kinevezése alkalmából.

Mi nem akarunk a szavakkal játszani, mi nem festjük az ördögöt a falra, az igazság az, hogy számot kell vetni önmagunkkal. Goga így szövi gondolatait. Nemcsak az alakulást tartja rossznak, de szemrehányást tesz a régi királyságbeli ellenzéki pártoknak, a konzervatív nacionalistáknak, a népligának és a szocialistáknak, akik az alkotmányon kívül akarják akaratukat érvényesíteni. Mi tanuskodhatunk a legjobban — mondja további szavaiban —, hogy ez a felidézett krízis csak egyesek, vagy pedig a pártok érdeke lehet. Kérdezzük: hol az ország érdeke? Hová visz ez a politika? Milyen úton kezdjük? Mi erdélyiek, egy belső konsolidált politikai helyzetet akarunk. Mi hisszük, hogy a mi erdélyi politikai vezetőink idejekorán fognak intervenálni Bukarestben egy más politikai irány érdekében. Igaz, hogy mi erdélyiek tárcanélküli miniszterségeket vállaltunk a kormányban, de azért mi semmiféle politikai szolidaritást sem vállalunk a felelősségre vonás esetén. Végül pedig óva int a mostan folytatott katasztrofális politikától. Gogának fáj valami, amitől az országot is félti, de azért nyíltan nem mer beszélni, csak burkoltan, a sorok között enged valamit sejtetni, pedig ő neki módjában van írni, az ő háta mögött nem áll a cenzor.

Nekünk Goga sirámaihoz nem sok szavunk van. Mi is csak azt mondhatjuk, hogy így, ahogy van, nem jól van. De hiába minden figyelmeztetés, sem a mi

szavunk, sem a Goga szava nem fog meghallgatásra találni.

Az urak nem mai gyerekek a politikában és így tudniuk kell, hogy kivételes állapotokkal nem lehet sohasem egy országban konszolidált állapotokat teremteni. Amit mi, meg Goga lát, azt a többieknek is látniuk kell. Mi is csak azt kérdezzük, amit Goga kérdezett: hová megyünk?

A gyáriparosok gyűlése

Az erdélyi gyáriparosok szövetségének kolozsvári helyi csoportja e hó 7-én ülést tartott. Ez alkalomból igen érdekes felszólalások történtek, ami figyelemreméltó a munkásság szempontjából. Mi annyira hozzá vagyunk már szokva a munkáltatók maradiságához, hogyha néha egy liberálisabb felszólalás hangzik el, az már meglepetésszámba megy minálunk.

Dr. Kiss Mór, a szövetség titkára tett előterjesztést a munkásokkal kötendő kollektív szerződések kérdésében, amelynek az lenne a célja, hogy a termelés rendjének helyreállítása érdekében a munkáltatók és munkások kölcsönös megegyezésre jussanak; szerinte igen veszélyes a folytonosan megisméltó harc. — Az előterjesztéshez tett megjegyzések és felszólalások azok a kérdések, amelyek bennünket leginkább érdekelnék. Hosszu éveknek kellett bekövetkezni, a munkásság óriási harcának és agitációjának, amíg végre olyan munkáltatók kerültek felszínre, akik embernek nézik a munkást is. A modern gondolkozású munkáltatók rájöttek arra, hogy csak jól táplált, intelligens munkásokkal lehet egészséges ipart csinálni és a befektetett tőkét kellően kamatoztatni. A munkás jóléte és megelégedettsége biztosítja a termelés folytonosságát és ez elsősorban a főkérdés. A javaslatához a következő felszólalások történtek.

Elsőnek Székely Viktor, a Heinrichszappangyár igazgatója jelentkezett szólásra, aki az alakulást nem tartja célszerűnek, mikor a munkáskérdés most van kialakulóban. Különben sem érti meg az előadó javaslatát, mely a kérdés radikális megoldását csak kerülgeti.

Farkas Mózes az előadó javaslatának kiegészítéseken megjegyzi, hogy annak nincs más célja, mint a munkások szociális helyzetét javítani és a munkásokkal együttesen oly fórumot teremteni, mely a vitás kérdéseket elintézi. Nem azt akarják a gyáriparosok, hogy a munkásokat elnyomják, hanem hogy hozzájuttassák ahhoz a módhoz, melyben a munkaadók is élnek. A munkásság fizetése nem érte el a létminimumot és a munkaadóknak a feladatuk az, hogy megteremtsék azokat a módokat, melyek között a munkások — szellemi és fizikai munkások egyaránt — emberiesen tudnak élni. Azt akarják a gyáriparosok, hogy intelligens, megelégedett és jól megfizetett, tehát megbízható munkásgárdát neveljenek, mert ez a legbiztosabb alapja minden ipari fejlődésnek.

Székely Viktor megjegyzi, hogy ha az előterjesztésnek ez a célja, készséggel magáévá teszi az előadó javaslatát és minden erejével támogatja azt.

A felszólalásokból meglátszik, hogy a munkáltatók keresik a békét, ami a mi részünkről sem fog elmaradni, ha a szövetség többi tagjai is ilyen emberiesen fog-

ják fel a kérdést. A kollektív szerződés a mai viszonyok között nem munkásérdek. A márcól-holnapra való áremelések a munkás minden számítását felborítja és így a kollektív szerződés csak kerékkötője a munkás megélhetésének. De ha a munkáltatók hála mögött egy kellő megértéssel vezetett modern testület áll, a kollektív szerződés mind a két fél javát szolgálhatja. Mi a munkáltatók szervezkedésének csak örvendhetünk, legalább van egy fórum, akivel a munkások tárgyalhatnak és biztosítva látjuk az egyezségek becsületes végrehajtását.

Amennyire helyeseljük és szükségesnek tartjuk a munkáltatók szervezkedését, éppen annyira elítéljük az ipartestület kebelében alakult kutyaszövetség hiábavaló harciaskodását. Az ipartestület, a középkori céhrendszernek ez a bagolyvára azt hiszi, hogy az ő bugrisaival visszavezetheti a munkásságot az ő régmúlt világukba, a 16 órai munkaidőhöz. Az ipartestület jól tenné, ha a tagjainak egy kis nevelést adna a modern kor fejlődéséről és megértetné, hogy a munkásoktól elvont bérekkel nem lehet a kisipart megmenteni. Az, amit ők csinálnak, nem más, mint szemlalom-harc. A munkásnyuzás helyett igyekezzenek a modern géptechnikát igénybe venni. Ha nincsen pénzük, szövetkezzenek és szövetkezeti uton alakuljanak át gyáriparra, de hiábavaló harcot ne folytassanak.

Hogy milyen szellem uralkodik az ipartestületen, itt leközzöljük az elnökségnek egy bizalmas levelét, amit az asztalosmesterekhez intézett.

2006/1919.

Bizalmas.

T. Tagtárs Ur!

A kolozsvári asztalos (fa) munkások most lezajlott bérmozgalma megállapíthatólag azért végződött az érdekelt iparosok hátrányára, mert a munkaadók egy része, a maguk között létrejött megállapodások ellenére, az egyéni elhatározás terére léptek s munkásaikkal, a munkások szervezete által felállított követeléseket mindenben elfogadva, egyenként kötöttek egyezséget s ezzel a többieket is hasonló eljárásra kényszerítették. Mindezek felül sajnálattal kell megállapítanunk azt is, hogy voltak egyesek, akik azon munkaadók munkásait hívták magukhoz és fogadták fel, akik a közös megállapodásokat betartották és ahhoz ragaszkodtak is.

Testületünk mélyen sajnálja az esetet s annál is inkább, mert az asztalos (fa) ipari munkaadókat ért veszteség látszólag a testület tekintélyének rovására is esik, jól lehet a testület megtette kötelességét s a vád egyedül csak azon munkaadókat terhelheti, akik nem számolva a következményekkel, a pillanat hatása alatt, csakis önön érdekeit nézve, cselekedtek.

Akkor, amikor a testület tekintélyének megóvása szempontjából mindezeket megállapítjuk és közölni kívánjuk az érdekelt munkaadókkal, kérnünk kell t. Tagtárs Urat, hogy a saját, mint munkaadótársai s hasonlóképpen a köz érdekében is, jövőben esetleg előforduló hasonló cselekedetekben, több szolidaritással viselkedjenek egymással szemben. Munkaadó társainál dolgozó munkásokat bérmozgalmak közepette magukhoz ne hívják s különösen pedig a munkakönyvbe a munkabérre vonatkozó rovatot a valószínűleg megfelelően töltse ki, hogy ezáltal minden munkaadó már a munkás felfogadásánál tudja, hogy az előző munkaadónál a munkás milyen munkabért élvezett.

Szükségesnek tartottuk mindezeket T. Tagtárs Urak a fentebbmár megírt szempontokból tudomására hozni, kérve, hogy a körözünyünkben foglaltakat min-

denek érdekében megszívlelni sziveskedjék.

Kolozsvár, 1919 szeptember 20.

Tisztelettel:

P. H.

Az Elnökség.

A köröző-levél siránkozik, hogy vannak mesterek, akik békét akarnak, amikor az ipartestület harcot provokál. Az ipartestületnek mindenáron harc kell. Az ipartestület bátorságnak nevezi a megkötött egyezséget, mert volt egy pár asztalosmesternek bátorsága ahhoz, hogy nem hagyta magát tönkre tenni az ipartestület harcias politikájával. A bizalmas levél a testület tekintélyét sajnálja, ami régen nincs. Micsoda tekintély az, ahol okos megértés helyett csak provokálni és verekedni tudnak.

Az ipartestület elnöksége vegyen példát a gyáriparosoktól.

PÁRTÜGY

Az Erdélyi Munkás naptára

Szerkesztő-bizottságunk elhatározta, hogy 1920. évre egy irodalmi nivón álló naptárt fog kiadni. Kérjük a pártszervezeteket és szakmai csoportokat, hogy a szükséges adatokat az „Erdélyi Munkás” szerkesztőségének mielőbb küldjék be.

A naptárt úgy akarjuk összeállítani, hogy mindent megtaláljon benne a munkás, ami őt érdekli. A szervezetek ismerjék velünk az ezévből lefolyt mozgalmat, a helyi csoportok címét, pénztárnokát és elnökét, valamint az ezévből megkötött kollektív szerződéseket. A naptár hű tükré lesz a munkásmozgalom ezévi eseményeinek, azért kérjük a szervezeteket, hogy mindenről pontos adatokat gyűjtsenek össze. Ugy olvasóinknak, mint lapunk bizományosainak a támogatását kérjük. Minden családnak szüksége van egy naptárra és ahelyett, hogy valami fércmunkára adnák filléreiket, igyekezzenek az Erdélyi Munkás naptárra előfizetéseket gyűjteni, amelynek az összeállítása és irodalmi nivója mindenkit ki fog elégíteni.

A naptárt csak úgy adhatjuk ki, ha az előfizetőknek egy bizonyos száma már előre biztosítva van. Már azért is tudnunk kell az előfizetők számát, mert a munkás drága naptárt nem vehet és az ára mindig a megjelent mennyiségtől függ. Minden szakmai és pártszervezet, lapelárusító és bizalmiférfi írja össze a maga körében, hogy hányat tudna elhelyezni és ezt azonnal tudassa velünk, valamint az egyes előfizetők is tudassák egy levelezőlapon, hogy reflektálnak-e a naptárra. A fenti adatokra sürgősen kérünk választ. A naptárt ez év december havára óhajtjuk kiadni.

Üdvözlettel:

az „ERDÉLYI MUNKÁS”
szerkesztő-bizottsága.

Uj harcok. A brassói pártszervezet e hó-1-én „Előre” címmel napilapot indított. Mi csak örvendhetünk az új pártlapnak, mert ezzel bizonyosságát adjuk annak, hogy pártunk hatalmas lépésekkel halad előre. Brassói pártlapunk szaporította eggyel a harcok számát, a mi a mai viszonyok között fontos esemény a párt életében. A lap Bartha Károly elvtárs szerkesztésében jelenik meg, aki régi harcosa pártunknak és így biztosítékot nyújt arra, hogy a lap a szocialista szellemet fogja szolgálni. Sok sikert kívánunk brassói elvtársainknak a megindult új harcokhoz.

SZAKMOZGALOM

Néhány szó az építőmunkásokhoz. Két cikk jelent meg az „Erdélyi Munkás” hasábjain ez alatt a cím alatt. Mindkét cikk ugyanegy témával foglalkozik: a halotti segély kérdésének megoldásával. O. P. szaktársam egy megoldható kérdést vet fel, mégpedig azt, hogy a csoport tagjai minden egyes tag elhalálozása esetén külön e célra 5 koronát fizessenek. Ez szerintem a gyakorlatban egészen másképpen festene, mint ahogy átgondolva lett, mert a tagok egyrésztől nagyon nehezen lehetne behajtani. Ugyanis még ma is vannak olyan szaktársak, habár elenyésző csekély számban is, akik szeretik magukat a kötelezettségek alól kivonni, nemcsak az ilyen rendkívüli eseteknél, hanem még a rendes tagjárulék fizetése alól is. Ezek az úgynevezett bujkálók. Egyébként a munkanélküliség idején ezen összegek befizetése nagy nehézségekbe ütközne. Ezeket a szempontokat figyelembe véve, beláthatjuk azt, hogy ez a megoldás a gyakorlatban kivihetetlen. A jó szaktársak akkor is befizetnék, mikor munkanélkül vannak, ellenben a bujkálók még akkor is húzódnának, amikor munkában vannak. A segélyezésnél azonban ugyanazzal a követelésekkel állnának elő, mint a régi és kipróbált szaktársak. Már pedig az én álláspontom az, hogy csak akkor lehet egyenlő jog a segélyezés terén, ha a terheket is egyenlően viseljük. F. L. szaktársam a vezetőség figyelmét arra hívja fel, hogy más városokban magasabb hetijárulékot fizetnek és ennek alapján a segélyezés kérdése könnyebben megoldható. Az én véleményem is az, hogy csakis a hetijárulék felemelése vezethet a megoldás felé és pedig olyan módon, hogy a hetijárulék mindenkor meg kell feleljen egy órai átlagos keresetnek. Ha ez meglesz, akkor egy szilárd alapot teremthetünk úgy a temetkezési, mint az összes segélyezési ágazatnak. Ugyanis ennek a kérdésnek a vitatásánál mindkét szaktársam keresztül siklott azon, hogy a rokkant, beteg, rendkívüli és szülési segély is bir annyi fontossággal, mint a temetkezési segély. De különben is a segélyezésnek általános revízió alá kell kerülnie 1920. évtől. Ez évben a segélyezést emelni még nem lehet, mert erre kellő fedezet nem áll rendelkezésünkre. A felemelt segélyezés csakis a jövő évben veheti kezdetét, még pedig abban az arányban, amilyen arányban a hetijárulék emelkedett. Az eddig befizetett alacsony hetijárulék és felemelt hetijárulék különbözettel O. P. szaktársam részéről helyes volt az eszme felvetése, mert így módunkban áll — amit már ugyanis régen nélkülözünk — a szaktársakkal egy kis eszmecsere folytatása, illetve bizonyos nézőpontjaink kifejtése. A tagok segélyezésének kérdésével most már állandóan kell foglalkoznunk. Minden alkalommal arra kell törekednünk, hogy a felemelt segélyezés lehetővé váljék. Az építőmunkás érdekeinek előmozdítását csakis a szervezetben találja fel. Haladjunk mindig előre! U. F.

A fogyasztási szövetkezet A munkásság a legjobban érzi a közvetítő kereskedelem kizsákmányolását, mert a munkás kisebb méretekben szokta szükségleteit beszerezni és az apró detail-vásárlásnál nemcsak az árakkal csapják be, de a mennyiség kimérésénél is megnyuzzák. Ezek ellen más védekezésünk nem lehet, mint a saját boltok, a fogyasztási szövetkezetek a megnyitása. A mérsékelt árak mellett a munkások boltja tőkét is gyűjthet, amivel a termelés terére léphet. Kellő tőkével, amit a fogyasztás révén gyűjt, gyárat, vagy iparüzemet is tud alapítani, amivel elérheti a piac feletti uralmat, versenye befolyást gyakorolhat az árakra. A munkanélküliség is ezúton megoldást nyerhet. A nyugati államok munkásmozgalmá egész irodalmat produkált már a szövetkezeti kérdéstről és

ha a munkásságot gazdaságilag erőssé akarjuk tenni, e kérdés felett mi sem térhetünk napirendre. A kolozsvári szervezetek ezt a rég vajdudó kérdést most végre megoldás felé viszik. Elhatározták ugyanis a fogyasztási szövetkezet megalakulását. Megindították a részvényjegyzéseket, a részvények darabja 200 korona, melyből egy-negyedrész fizetendő a jegyzésnél, a többi 5 részletben, 30 koronánként törlesztendő. A szövetkezet vezetősége ezzel az apró részletfizetéssel módot akar adni minden munkásnak arra, hogy a szövetkezetnek tagja legyen. A jegyzés a Munkásotthonban történik, az alapító bizottság pénztárnokánál és a bizalmiférfiaknál, akiknél a belépők a belépési nyilatkozatot is aláírhatják, amely alkalommal az első részlet is befizetendő. Felhívja a bizottság az összes vezetői tagokat, valamint a bizalmiférfiakat, hogy a belépési nyilatkozatért jelentkezzenek. Ha elvtársaink az itt elhangzott felhívásnak eleget tesznek, rövidesen megalakulhat a munkásság életerős boltja: a szövetkezet. Csak előre és biztos a siker.

A kolozsvári építőiparosok e hó 14-én kötötték egyezséget az építőmunkások vezetőségével, amely alkalommal 15 százalékos béremelést értek el. A mesterek igen szűkmarkuaknak mutatkoztak a munkásokkal szemben. A munkanélküliséget, mint mindig, most is a maguk javára akarták kamatoztatni. Igaz, hogy kevés munka van, de a vállalkozók olyan árakat vesznek az építetőkötől, amelyet még sohasem kaptak. Valósággal uzsoraáron dolgoznak és ebből a nagy keresetből alig lehetett tőlük egy pár fillért kicsikarni. Az élelmiszerek olcsóságáról beszéltek, holott tudniok kellene, hogy az a hatósági ellátás, amit olcsónak hirdetnek, csak papíron van meg, mert sokszor hetekig nem tudja az üzem tagjait élelmezni liszthiány miatt és az ellátottak uzsora áron kénytelenek szűk ségleteiket beszerezni. *Ujhelyi* Ferencz elvtárs statisztikai adatokkal bizonyította be a jól kereső vállalkozóknak, hogy az építőmunkások a város legrosszabbul díjazott munkásai, amellet csak szezonmunkások, kik az évnek csak egy részében vannak foglalkoztatva. Hosszas érvelés után szűk marokkal bár, de 15 százalékos nagynehezen megadtak. Az egyezés ez év december 31-éig érvényes. Ez alkalommal is bebizonyult, hogy a hatóság is törhetetlennek találja a munkásság helyzetét. A prefektusi titkár ur, aki a tárgyalásokat vezette, a munkások mellett emelt szót.

HIREK

A színház

Mi szocialisták mindennek, ami az emberi fejlődéshez és a kultúrához tartozik, lelkes támogatói vagyunk. A művészetnek is hívei vagyunk és így lelkünk minden melegével hozzántünk a színházhoz, nemcsak azért, mert nehéz fizikai munkánk után lelkünk vigaszt és szóakozást talál, de azért is, mert a színház a legalkalmasabb eszköz a kultúra terjesztésére.

A kolozsvári színház sok évtizedes multra tekinthet vissza, sok évtized kellett ahhoz, hogy a színházat a mai színvonalra emeljék. A kolozsvári színház a magyar színészet iskolája volt. Budapest színházai sokat köszönhetnek Kolozsvárnak. Nem egy színész került ki Kolozsvárról, mint országos híru művész, sőt nem egy volt, aki a külföldi nagy színházaknál hirdette Kolozsvár dicsőségét. A budapesti Vígyszínház megnyitása után Ditrói Mór igazgató vezetése alatt majd-

nem az egész társulat Kolozsvárról került ki. Ha Pesten néha a Vígyszínházba mentünk, Kolozsvárt képzeltek magunkat; csupa ismerős arc, az igazgatótól a kóristáig. Kolozsvár a színészetnek valósággal iskolája volt.

A kolozsvári színház 127 éves multtal dicsekedhetik,

Mi a színházat szeretjük, nem nemzetiség szerint bíráljuk, mi akkor is színházba járnánk, ha Zulusnyelven játszanának, mert szeretjük a művészetet: a dalt és a muzsikát. A művészetet egy nemzet sem sajátíthatja ki magának, mint privilégiumot. Mint minden művészet, úgy a színjátszás is internacionális, minden nemzet fiának egyformán élvezetet nyújt. Mi, munkások, akárhová helyezik is a színházat, az előadások hűséges látogatói leszünk; ha kell, Szamosfalvára, egy rossz bódéba is követjük, hogy éneket és dalt hallgassunk.

A színház a művészetnek olyan kifejezője, amely hí tükreket mutatja a mai társadalmi rendszernek. A társadalmi félszegségnek ez az életben bemutatott példája sokra tanítja a munkást. Annyi művészettel sehol sem tudják a kulturát terjeszteni, mint a színházban, annyi érzéssel tanítani még sehol sem tanítottak népet, mint ahogy a jó színész tanít. Mi szocialisták azért becsüljük is a színházat.

.....

— **A dohánygyár** állandó rovatot fog magának lapunkban lefoglalni. Hogy ez így legyen, arról egy pár pökhendi alak gondoskodik. Karácsonyi osztályvezetőnek a legszebb szava a munkásokhoz: „szemtelenek”, állandóan terrorizálja a munkásokat gorombaságaival. Ha Karácsonyi ismeri a szokását, végezze el mulatozásait ünnepnapon, vagy esténként, de ne gorombáskodjon és ne akadályozza a munkásokat a munkájukban. Egyébként felhívjuk a kormányzótanács figyelmét erre az urra. Karácsonyinak méltó párja valami Sütőné nevezetű asszony, aki abban leli kedvetelét, hogy állandóan denuncálja munkástársainkat a rendőrségnél. Mindenkit lopással vádol s a rendőrség hűségesen fel is ül a denuncálásnak és rendszeresen kiszáll, házkutatást tart, de eredmény nélkül. Ez a

állandó izgalomban tartja a munkásságot. Mi voltunk azok, akik a munkásokat felhívtuk, hogy a lopásokat kegyetlenül jelentsék fel, de a hiábavaló denunciaciókat elítéljük. Az, amit Sütőné művel, nem egyéb, mint rosszakaratu rágalmozás. Sütőnének azt ajánljuk, ha nem fér a bőrébe, vegyen hidegvíz-kurát, az jót tesz neki.

— **A petrozsényi bányamunkások életbiztonsága.** A bánya- és iparfelügyelet, ha ilyen van, nem törődik a munkások életével, a munkás a kizsákmányoló tőkének a közprédája. A napokban egy pár soros hírbem tudatták a napilapok a lupényi llona tárnában történt bányarobbanást, amelynek nem kevesebb, mint 14 áldozata volt. Mi nem térhetünk oly könnyen napirendre előlött, mint a polgári lapok. A lapok rendszeresen csak akkor vesznek tudomást a szerencsétlenségről, hogyha az tömegekben történik. Sajnos, a nagyobb szerencsétlenségek mellett nincsen nap, hogy egy vagy két munkás ne essen áldozatul, amiről a nyilvánosság nem vehet tudomást, mert azokat eltitkolják. Ezeknek a baleseteknek elejét lehetne venni, ha a bányarizgatóság előrelátó lenne, nem krajcároskodna a technikai eszközökkel és kioktatná hajcsárjait arra, hogy a munkás élete is drága érték, nemcsak a vállalat profitja. A bányavállalat bünlajstroma egy havi

balestről számot adva, csak amiről nekünk sikerült tudomást szerezni, hajmeresztő. Terzsika Péter villanyszerelő ötezer méter hosszú telefonvezetéssel bízott meg, 300 volt erős áramot vezető oszlopokon, 3 tanonc segítségével. A csoportvezetőnek nevezett hajcsár, hogy érdemeket szerezzen, az áramot nem kapcsolta ki a munka alatt, a munkást hajtoita, hogy hamar végezzen s a dolog vége az lett, hogy a kifeszített telefonhuzal áramot kapott és Terzsika Péter súlyos égési sebeket kapott, sebeibe valószínűleg bele is pusztult. Ez alkalommal a 3 tanonc is súlyosan összeégett. — A másik eset Zátor Gyulával történt. Egy tudatlan napszámot adott neki, aki a gépésznek nem tudta elvinni az üzenetet. A gépész ahelyett, hogy az áramot kikapcsolta volna, egy 300 voltos nyomást adott és így Zátor Gyula az oszlopon munkaközben súlyosan összeégett. Persze az orvos urak az ilyen rögtöni segélynyújtáshoz soha sem kaphatók. Valami apáca vette kezelés alá. — Harmadik eset. Vasárnap kellene áramszünetet tartani, kétórás szünetben meg is állapodtak, de a hajcsár ur félórát adott csak a munka elvégzésére. A kapkodásnak Cihofszki Aladár esett áldozatul, 3 tanoncot pedig csak a véletlen mentett meg attól, hogy ott nem lették halálukat. A védekezés lehetetlen, mert a vállalat semmiféle védőeszköztől nem akar gondoskodni. A bányaorvos uraknak az ilyen baleset soha sem sürgős, nem mennek ki a helyszínére, azt várják, hogy a sérültet vigyék hozzá, ami a legtöbb esetben lehetetlen. Különösen Nesztor dr. az, aki vonakodik kötelességének eleget tenni. A kórházban is csak az apácák kezelik a beteg munkást. Különösen valami Barabás nevű alakot vádolnak hajcsárkodással, aki okozója a legtöbb balesetnek. Ő a vállalat közismert besugója. A következő számban még visszatérünk erre a kérdésre.

— Az angol lakásinség. A „Daily Cronicle” írja: Az angol közjóléti és lakásügyi bizottságok mindent elkövetnek, hogy a munkásságot és a vagyontalan osztályt egészséges, kényelmes és olcsó lakásokhoz juttassák. Az építési tervek célja az, hogy London lakosságát csökkentsék és a lakosság nagyrészt kertvillákban helyezték el. Egy Charles Rothen nevű mérnök terveit fogadták el, aki a Bristol csatorna mentén bemutatta az új típusú lakások rajzait, amelyeket 30 nap alatt képes felépíteni és teljesen berendezni. A lakások szolidak, minden egészségügyi kívánalomnak megfelelőnek, költségük pedig az eddigi építési árak egyharmadát sem éri el. A Bristol-csatorna mentén építik már az új család házakat. A városi lakások hat szobából és mellékhelyiségekből állanak. Mindössze háromszáz font sterlingbe kerül az építés. Minden lakás központi fűtéssel és fürdőszobával van ellátva, ezáltal lehetővé teszik a legszegényebb osztálynak is, hogy megismerjék a kényelmet és tisztaságot. A londoni városi hatóság több ezer ilyen házat épített fel London legfestőibb külvárosában s ide költöznek át a kishivatalnokok, munkások és iparosok, akik nem győzik a drága londoni házbérekét. Minden ház mellett félholdnyi kert van. — E híreket olvasva, szívszorogva gondolunk a mi nyomoruságos lakásviszonyainkra, hogy mikor konszolidálódik nálunk annyira a helyzet, hogy valaki komolyan foglalkozzék

a munkásság egészségével. Várjuk azt a megváltó államférfiut, akinek végre lesz annyi lelki ereje, hogy a munkásság egészségére is gondoljon. Már a múlt számunkban foglalkoztunk egy lakásprogrammal és ez alkalommal feltártuk azt az ijesztő helyzetet, amelyben a városok lakossága él. Ez ügyben elfogunk járni a kormányzótanácsnál is. Az argol munkásságnak bizonyára hamarabb lesz egészséges lakása, mint nekünk.

— Házasság. Pazár András és Smerda Franciska e hó 19-én tartják egybekelési ünnepélyüket.

— A vulkánl vas- és fém munkások 1919 szeptember 20-án jól sikerült műsoros estélyt rendeztek, saját könyvtáraik alapja javára. Az estély, melynek összebevétele 5923 K volt, 2598 K tiszta haszonnal zárult, mely összegből az iparos önképző 1298 K-t, a vasasok 1300 K-t kaptak. A rendezőség ezután mond köszönetet mindazoknak, kik megjelentésükkel és felülfizetésekkel támogatták a nemes célt. Az estély anyagi sikeréhez felülfizetéssel a következő högyek és urak járultak: Timók Tiberius 60 K-t, Lugosi István, dr. Gidró Jenő, dr. Nesztor Jenő, Pap Sándor, Berkovits Mór, Soó Sándor, Löwi Herman, Balea Juonel, Schilha Ignácz és Kudlacssek Róbert 50 koronával, Schreiner Jenő, Bács Albert, Boldor József, Deák Lajos 40 koronával, Reiner Sámuel, Orbán Dénes, Pop, Klein Herman, Pelion Ottomár, Hercsik Ödön, Pfeifer Lajos, Karácsony Károly, Perlei Lajosné, Jerc Károly, König Ferenc, Oprisa Sándor, Bartha József, Bányai altiszti kör 30 koronával, Badány János, Liszka János, Schlesinger János, Karda József, Benke Dezső, Károlyi Lajosné, Likker Viktor, Sztanek Felix 25 koronával, Kosztella Ferenc, Wetzthof Károlyné, Dáncs János, Ardevil János, Horváth Lajos, Horváth Rezső, Horváth József, Koronka Dénes, Knizner Sándor, Navrádi Vilmos, Gabriel József, Sztója Miklós, Építőmunkás csoport, Weisz Mihályné 20 koronával, Kácz Ernő, Navrádi Rudolf, Mázinger József 15 koronával, Menyhardt Gáspár, Lőrincz Sándor, Székely Samu, Szega János, Laurán Ignácz, Schlett Géza, Pál Sándor, Kreinik Gyula, Jakab Peter, Guja István, Vogel Rudi 12 koronával, Kovács Sándor, Cato Sándor, Borbély János, Szega Lajos, Simon Samu, Mátéfi Ferenc 10 koronával, Hoffmann Sándor, Hruska Sámuel, Kuresán Viktor, Krémmer Péter, Pitini Heinrich, Kosztella N. Schlessinger Károly, Heczegán A., David Ferenc, Kolin Mihály, Vitális Ferenc, Gagy András, Kedves Tamás, Biró János, Pál Peter, Orbán András, Vladner Miklós, Tomsa József, Fekete János, Ulerich András 8 koronával, Wertlein Sándor, Szolga Ferenc, Leiner Olga, Mach Ede, Lazareszku Sándor, Kis Ákos, Ulerich Rezső, Buchticska Antal, Heier Károly, Hoffman Antal, Knizner János, Hillinger József, Fabián Márton, Guja József, Csákány Gyuláné, Izsák Ármán, Vudugán Vilmos, Baczái Elemér, Maschek József, Lőrincz Imre, Macsó András, Zakariás Albert, Jakab György, Rozsnyai Sándor, Preán István, Nadel David, Angyel Ferenc, Karda Danielné, Czibalmos Ferenc, Csura György, Szántó György, Brassay Károly, Zsental József, Anton Ilés, Opra János 5 koronával.

FELELŐS SZERKESZTŐ: RUSS GYÖRGY
Az erdélyrészi szociálista párt tulajdona.

Timár szakmunkás

azonnal felvétetik fix fizetéssel, esetleg lakás és étellemezéssel Sámson Manó börtényárába Kolozsvárt, Gyufagyár-utca 1. sz.

Munkások! Munkásnők!

Olvassátok és terjesszétok az

Erdélyi Munkást

Szinkör

A magyar szintársulat előadásai.
Szombat este: Vengerkák. Gálosi Zoltán felléptével.

Vasárnap d. u.: Nebántsvirág.

Vasárnap este: Lili bárónő.

Mozi hírek.

Egyetem-mozgóban.

Szombaton: A kormányzó.

Vasárnap: A kormányzó.

Hétfőn: A titokzatos. A Pathé-ciklus második műsordarabja.

Uránia-mozgóban.

Szombat: A X-ik szimfónia.

Vasárnap: A X-ik szimfónia.

Lapkezelőinket felhívjuk, hogy elszámolásukat a hetenkint visszamaradt lapok feltüntetésével küldjék meg. Ha tizszázaléknál több lap marad vissza, úgy távirat útján rendeljék azt le. A pénzt bank útján utalják át avagy postautalványon küldjék be.

Elvtársak! Agitáljatok a
„Tribuna Socialista”
román és a
„Wahrheit”
német nyelvű pártlapok
érdekében.

Bőrüzlet

Tisztelettel értesítjük t. vevőinket, hogy bőrraktárunkat

vasuti állomás közelében

Ferencz József-ut 83. sz.

alá helyeztük át. Raktáron tartunk bel- és külföldi bőrárakat, mindennemű cipőkellekeket. Elárusítás úgy nagyban, mint kicsinyben eszközöltetik

Fischer Testvérek

Erdélyi Bank és Takarékpénztár r.-t.

Kolozsvár, Mátyás kir-
tér 32. sz. (Saját ház.)
Fióktintézet: Torján.

Igazgatóság	1-65 sz.
Titkárság és levelezés	9-09 sz.
Bankosztály	12-69 sz.
Pénztár váltóüzlet	10-82 sz.
Erdélyi mezőgazdasági r.-társaság	11-61 sz.

Betéteket elfogad takarékpénztári könyvecskére, vagy folyószámlára a legelőnyösebb kamatozás mellett és azokat az összeg nagyságára való tekintet nélkül rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. Hadifoglyok részére átutalásokat csupán kész kiadások leszámítása mellett teljesít.

PÉNZTÁRI ÓRÁK:
Délelőtt fél 9 órá-
tól délután 1 óráig

Ha finom cukorkát akar, kérjen Melissát!

Olcsó árairól és szolid kiszolgálásáról előnyösen ismert

SZABÓ JENŐ

női divatáruháza,
Kolozsvár, Wesse-
lényi Miklós-u. 5.

Raktárra érkeztek ruháselymek és
costümszövet ujdonságok.
Mosó delén 22 korona
Kreton 29 korona
Duplaszéles grenadin . 45 korona
100 szé es fekete taft. 95 korona
Tisztelettel Szabó Jenő.